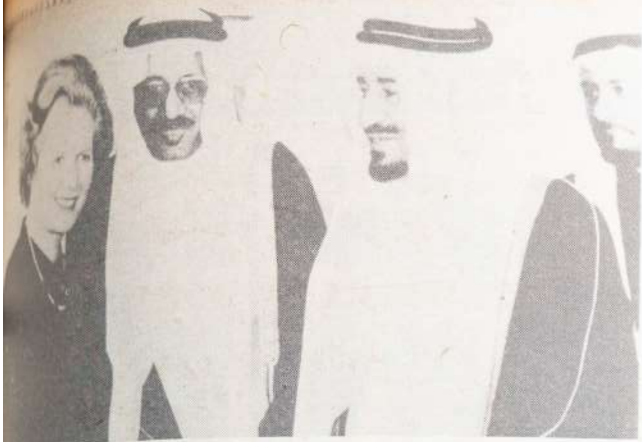

...Khalid wa Saudi Arabia mwaka huu ... ufaransa na uingereza ambapo ... kuhusu hali ya kisiasa ... haswa swala la mashariki ya kati ... kati ya waarabu na wayahudi.

Pichani Mfalme Khaled akiwa na waziri Mkuu wa uingereza Bi. Margaret Thacher kwenye makao yakeDowning street No. 10. Picha: Keystone.

Kamati ya Kiswahili Kenya itaimarisha lugha fasaha

NA KAMAL KHAN

MMOJA wa wajumbe waliohotubia Mhadhara wa Kiswahili wa Kimataifa wiki iliyopita katika Kenya Polytechnic, Nairobi, alikuwa mwimbaji na mwana-muziki maarafu wa Afrika, Baba Ilunga wa Ilunga ambaye anafanya kazi katika Ofisi ya Ubalozi wa Zaire, Nairobi. Alikuwa akiwakilisha Zaire na kuwaeleza wajumbe jinsi Kiswahili kilivyosambazwa nchini Zaire.

Baba Ilunga alisema kuwa sehemu ambazo watu walikuwa wakiongea Kiswahili zilikuwa Mikoa ya Shaba (Katanga) na Kisangani kabla ya utawala wa Wabelgiji.

Yeye ndiye aliyetanya kazi kubwa ya kukieneza Kiswahili wakati wa ukoloni kwa kutumia muziki. "Barua kwa mpenzi wangu baba Gaston". Alikuwa bado ni mwanafunzi na wimbo huo ulitiwa katika sahani za santuri na kuuzwa kwa maelfu. Kampuni ya santuri ilimpa zawadi ya santuri. Wimbo huo ulipendwa sana na yeye akaanza kualikwa kwenye mahoteli ya Wazungu kuimba pamoja na Wazungu. Aliingiwa na ilhamu kubwa na akatunga wimbo wa pili ambao pia ulitia fora na kumpatia zawadi ya baiskeli (ambayo Zaire huitwa kingi).

Alipomaliza masomo yake, Baba Ilunga akaingia katika chuo cha ualimu kujifunza ufundi na muziki. Akaanza maisha yake ya utu uzimu kama mwalimu wa kazi ya ufundi na baada ya kazi alikuwa akijishugulisha na muziki kama pumbao. Jina lake likatukuka kote Zaire na hata katika nchi jirani. Kutoka hapo muziki ukawa ndio chnzo chake cha kupatia riziki.

Wazaire wakaanza kukipenda na kukisema Kiswahili ingawa walikuwa hawafuati kanuni za sarafi na msamiati teule. Kiswahili kikawa chombo cha mawasiliano na kuwaunganisha wananchi wa huko. Kabla yake, Wazaire walikuwa utawala wa kibeljigi uliwafunza askari jeshi na polisi lugha ya Kilingala Na leo ingawa Kilingala chatumika katika Mkoa wa Kinshasa, Kiswahili chasemwa karibu pande zote za nchi. katika mashule Kiswahili sanifu chafunzwa, kikao cha matayarisho ya mafunzo kiko bukavu. Wazaire wana vitabu na magazeti yao kwa Kiswahili.

Kwa vile Kiswahili leo chasemwa na ibadi kubwa ya Wazaire, wale wanaokifahamu waitwa Waungwana, yaani watu waliostaarabika na hawana kasumba ya kikoloni. leo Mzaire huona fahari akijua kuongea Kiswahili kuliko lugha yake au Kifaransa.

VISWAHILI

Leo Zaire ina ndimi mbalimbali za Kiswahili kwa kutegemea sehemu zilizopakana na nchi jirani. Mkoa wa Shaba una Kiswahili kilichoathiriwa na Tanzania, Mkoa wa Kasai una athari ya Kireno kutoka Angola, Kikoa ya Kivu na Kisangani, iliyopakana na Uganda yatumia Kiswahili cha aina ya pekee kiitawacho Kiungwa, na kadhalika. Kwa jumla, ndini hizo zote zaitwa Kiswahili cha mipakani. Kwa mfano mtu akiwako sehemu iliyopakana na Uganda akitaka kumwagizia msichana mrembo chupa ya bia, atasema, "Leta chupa moja kwa ile bibi iko supa aloo". Yule karibu na mpaka wa Zambia akikidharau kitu fulani na kukiona ni cha upuuzi, atasema, "Fire fintu ni fya bure ti na fya bu shichupiti" Yule anayeishi karibu na mpaka wa Angola, Kiswahili chake kimitiriwa na Kireno na kina sauti ya ji katika msamiati wake Utamsikia akisema, "Kujuba yangu ndilikunywa mpombe na musetu mwenjine", yaani nyumbani kwake alikunywa pombe na wenzake. Mtu wa Mkoa wa Shaba, "Kwenda leta bile buntu nibebe ku kinga", lakini wa Mkoa wa Kivu atasema, "Nenda ukanitwalie vitu hivyo nijitwalie kwenye kiunga", na wa Mkoa wa Kisangani atasema, "Nenda unichukulie vitu vyenye ntachukua na kinga yangu".

Wazaire pia wamewafunza warundi na wanyaruanda kuongea Kiswahili kwa sababu wakati wa ukoloni na hata leo waki wengi wanaofanya kazi za kandarasi za kuchimba madini katika migodi ya Mkoa wa Shaba na kwengineko nchini Zaire.

KISWAHILI FASAHA

Hali ya Kiswahili siku hizi nchini Zaire ni ya kutia moyo. Kiswahili chafunzwa kisarufi katika shule na vyo mbali mbali na walimu wataletwa cho kikuu cha Nairobi ili kuongeza ujuzi wao ili vizalia vya zaire vikikuwa vitakuwa vyatumia Kiswahili fasaha kama Watanzania na wakaazi wa Mwambao.

...tujaona ...si ...humaa

...mji wa Mombasa ... sisi waislamu, hivi ...shwa sana kuona ... wa kiislamu waki... mitindo ya dini ya ... nguvu na bila hata ... wa macho ya

... wanazuoni wetu ... kelele kuhusiana ... uzushi na kuiga ... dini nyengine ... yao huanguka juu ... maputwi. Baadhi ya ... nafasi ya pesa ... wakati wa arusi zao ... makubwa ... kuwa wao ni ... kuliko wale ... kwa kufanya ... kila aina katika ... iwe baadhi ya ... mtu mwengine ... kufanya juu ya

... siku hizi kwa ... kumbusu bibi arusi ... na mamake ... ni jambo la ... waislamu ... kama hayawani, ... arusi ya hivi juzi, ... chumvi kwa ... biarusi alivishwa vazi lenye shumburere refu sana hata ikabidi paajiriwe wasichana wa kulishikilia.

> **SAUTI ZA WASOMAJI**
> **COASTWEEK** Sanduku La Posta 87270, Mombasa KENYA

Baadhi ya mabibi waliohudhuria harusi hiyo, waislamu kwamba labda hao wenye harusi hiyo walikuwa wakiiga ile harusi ya Mtot wa Malikia ambayo tuliiona katika televishen. Na wakaendelea kusema kwamba lakini harusi ya Malikia ilishindwa na hino ya Mombasa kwani huyo biarusi wa hapa Mombasa yeye aliongozwa na mshururu wa banati waliobebeshwa mishumaa kama kwamba waingia kanisani.

Atabeba Msalaba

Tunataraji kwamba arusi itakayofata iwapo mwenyewe pia ana nafasi ya pesa, basi huenda biarusi akapawa msalaba ili tu avunje rikodi ya huyu aliyetangulia. Naam tukiwa hai tutayaona na tukifa tutasimliwa na wa wachunga mbuzi.

Farida Fadhil, Maimuna Husein
Mji wa Kale.

Walo Kimbia Bibi zao sasa wawarudia

NAWAPONGEYA wabunge wa Taita, Wakwanza Bev. Mwashengu Mwachofi, na Waziri Bwa. Mwamunga, na waziri mdogo Bwa. Kubo kwa hushirikiano wao, kwa kutasaidia Harambee.

Kama sisi wataita twamunga mikono raisi wetu Moi kwa kufunga vilabu vya pombe. Kwani kulikuwa na watu ambao wame wakimbia mabibi zao na sasa wamerudiana na mabibi zao,pia zote wananchi twashukuru sana kwa Raisi Moi kwa kutuletea kisomo cha Ngumburu kisomo chenye manufa kwa sisi ambao hatukubahitika kusoma wakati wa ujana wetu.

Munika Mwahigho,
Magongo, Mombasa.

...NASOKA WACHAGUE VIONGOZI KWA BUSARA

...UMEFIKA kwa vilabu vya soka kote nchini ... zao za kuwachagua viongozi wa Shirikisho (K.F.F.) kutoka ngazi za chini hadi makao makuu ... kampeni kwa viongozi watakaosimamia soka ... Pwani yameanza kuonekana miongoni mwa wale ... kugombania viti katika uchaguzi huo. Makundi ... kuundwa na kujaribu kupata vilabu ... mkono wakati wa uchaguzi.

... huu ni muhimu kwa vilabu kufikiria kwa ... nani watakuwa tayari kuwatumikia kwa ... vilabu vyote, wachague viongozi ambao ... na ambao hawatoenda kinyume cha sheria ... K.F.F. Tunaviomba vilabu vyetu vya Pwani ... kura zao kwa sababu ya kupata fedha ama ... yoyote, misaada ama fedha ambazo baada ... kupila uchaguzini, wataziadhibu na ... ambayo yatavifanya vilabu vijute ... viongozi hao.

... vilabu vyetu viwe na mawazo ya maana, mawazo ... busara ya kuwatambua wale wenye nia ... kuendesha soka makoani. Watu wanaotaa ... wale ambao tumewaona kitambo wanavyo... na vilabu wakati wa matatizo na dhiki ... viongozi ambao wametuonyesha wazi nyoyo ... mpira hata kama hawamo kwenye madaraka ... sasa wanajifanya "kimbelembele" wali... wakati vilabu vilihitaji utetezi? Wataviambia ... kama kweli watauendesha mpira

... maswali magumu kwa wale ambao kwa ... walikuwa hawaonekani hata kwenye ... soka kuviangalia vilabu ambavyo sasa ... kura zao vikicheza. Je, wanahitaji kura peke ... wale waliowapa kura hizo?

... vilabu vijihadhari na watu aina hiyo na pia ... "zawadi" za kuwafanya wawachaguwe ... kwa hakika hawafai kuwa viongozi. Dalili ... ni wale ambao hujishirikisha na mambo ya ... hawana madaraka lakini wale wanaopi... za kura hawafai, na vilabu lazima viwapige ... wakadhuru zaidi.

JISHINDIE
Miavuli maridadi katika shindano jipya la kujaza maneno

KWENDA KULIA:

1. Kali kama pilipili.
8. Paku
9. Namna ya mchezo
10. Oda haibadiliki
11. Kinyume cha haimo
12. Ufupi wa ana mpira
14. Bana kwa nguvu
15. Shauri, oni
16. Aina ya mnyama wa mwitu.
18. Hamu ya chakula
21. Kama 11 kwenda kulia
22. Uteo
23. Mdudu wa homa
24. Hutumika usiku
25. Aaibishwa, atolewa aibu yake

KWENDA CHINI:

1. Mto wa Kenya
2. Nikahi, arusi
3. Tandiko
4. Aaa kama ilivyo
5. Iba
6. Nchi huru Afrika
7. Iooa haigeuki
13. Mfano wa punda
14. 'Kingali' imepungua herufi moja
16. Mnyama kama tumbiri
17. Roum haibadiliki
19. Joai haigeuki
20. Tibu
22. Ubinadamu

Washindi wa Fumbo la Kujaza Maneno No. 125

1] Yusuf Noor Mohamed, Sanduku la Posta 80200, MOMBASA.

2] Mohamed Yasin, Sanduku la Posta 95039, MOMBASA

3] Salim K. Mwishee, Sanduku la Posta 87873, MOMBASA

Washindi waombwa wafike afisini mwa COASTWEEK

SWAHILI CROSSWORD NO. 126

JINA ....

SANDUKU LA POSTA ....

....

MAJIBU YA SHINDANO LA FUMBO LA KUJAZA MANENO NO. 125 —

KWENDA KULIA:

1 PAKACHA, 8 BUI, 9 AND, 11 KWA, 12 UA, 13 NGE, 15 WEJ, 16 IGA, 18 KIFUA.

KWENDA CHINI:

1 PA, 2 KIASI, 4 AMSHA, 5 SHINDA, 7 MBUNI, 10 NUNGU, 14 EWE, 16 IF, 17 AA

Shindano la Fumbo la Kujaza Maneno:

Uamuzi wa majaji utakuwa wa mwisho. Hakuna malalamiko yoyote yatakayokubaliwa.

Washindi watatu kila baada ya wiki mbili watapata miavuli maridadi. Shindano hili limedhaminiwa na *COASTWEEK LIMITED*, Mombasa.

Jawabu za Fumbo hili lipelekwe kwa Muhariri, COASTWEEK, Sanduku la Posta 87270, Mombasa, Kenya. Siku ya Jumatano tarehe 23.9.81 saa nne asubuhi shindano hili litakuwa mwisho.